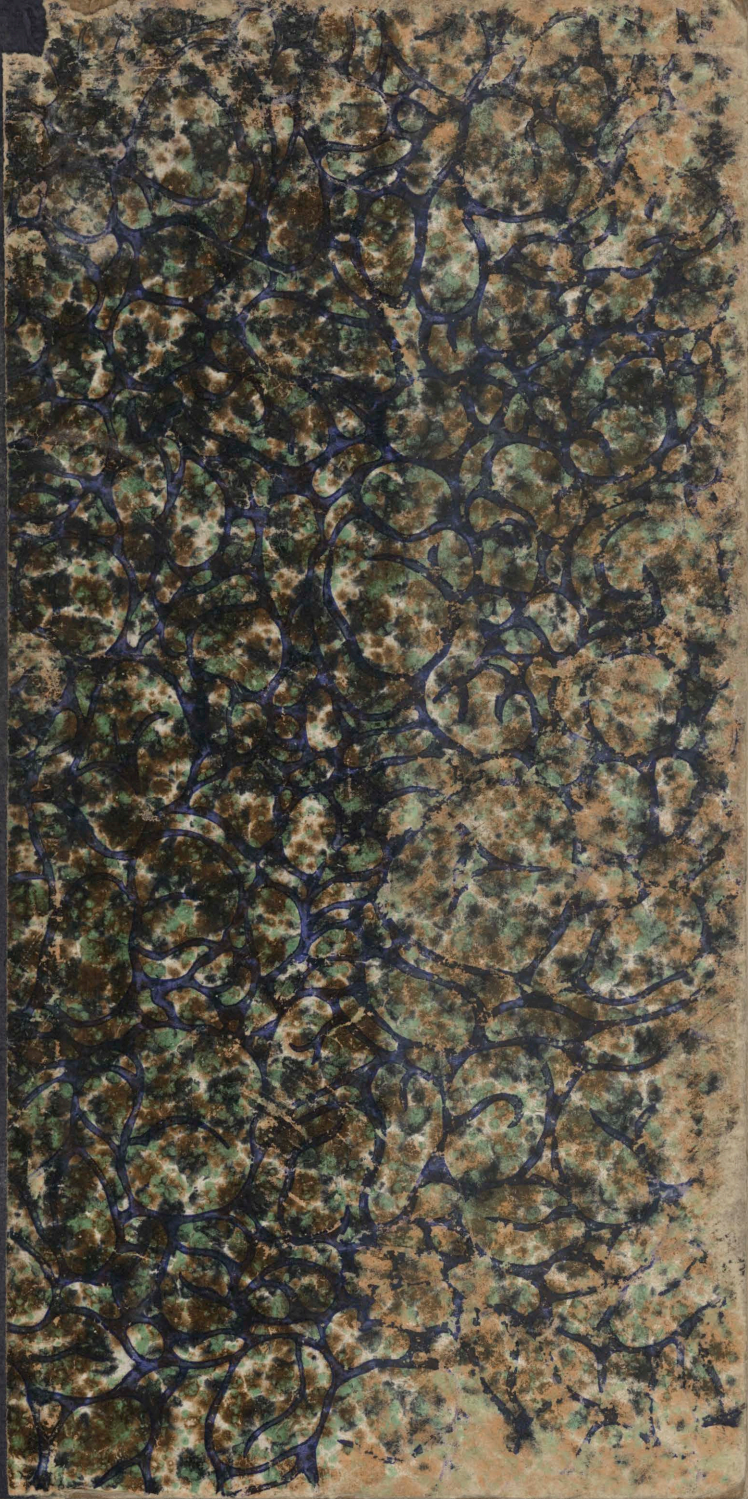

5130

B 3259

1859 a

KWIATY LETNIE I JESIENNE

162 BARWNE RYCINY NA 40 ROZCIĄGANYCH TABLICACH

GATUNKI UŁOŻONE WEDŁUG
BARW KWIATÓW I MIEJSC, W KTÓRYCH ROSNA

Według niemieckiego oryg. H. Schuhmachera

OPRACOWAŁA

Marja Arct-Golczewska

TEKST OBJAŚNIAJĄCY.

WYDAWNICTWO M. ARCTA W WARSZAWIE.

№ 32492

PRZEDMOWA.

Atlasik ten jest dalszym ciągiem „Kwiatów wiosennych” i zawiera 162 gatunki roślin, spotykanych pospolicie w lecie i jesieni w różnych środowiskach. Układ tutaj jest ten sam jak w części pierwszej, t. j. gatunki ułożone są na tablicach według barw kwiatów, a zarazem rozdzielone według miejsca zamieszkania. W ten sposób bardzo łatwe jest odnalezienie szukanej rośliny na tablicach i choć nie są one zebrane według jakiegoś naukowego systemu, można łatwo zaznajomić się z nimi, co ułatwia jeszcze załączony tekst objaśniający. Znalazłszy np. jakąś roślinę, należy poszukać jej według barwy kwiatów na tablicach i mając jej nazwę, poszukać przy pomocy znajdującego się na końcu tekstu skorowidza — opisu tej rośliny. Opisy nie są wyczerpujące, przeciwnie, podają tylko bardzo powierzchowne właściwości rośliny, które jednak dają dobre wyobrażenie o danej roślinie.

Dla dokładności podana jest przy opisie roślin rodzina, do której należy, tak że w każdym podręczniku lub większym atlasie można sprawdzić i rozszerzyć wiadomości o każdej roślinie tu przedstawionej.

PRZEDMOWA

BIBLIOTEKA
Państw Seminarjum W.ucz.
im. ZYGMUNTA-AUGUSTA
w Białymstoku

I. Lasy, zagajniki i zarośla.

1) Kwiaty białe.

	Tab.	Nr.
Kozłek lekarski (<i>Valeriana officinalis</i>)	1	1
Kwiaty małe pięciopetalne, białe albo różowawe, zebrane w obfite wiechy baldachowe. Łodyga bruzdowana, wysoka. Liście 5—11 parzysto pierzaste, o listkach lancetowatych aż do liniowych, ząbkowanych. Korzeń o silnej, odurzającej woni. (Koty). Trwała. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Kozłkowate.		
Podkolan dwuliści (<i>Platanthera bifolia</i>)	1	2
Kwiaty storczykowate, żółtawo-białe, przyjemnie pachnące, o długiej cienkiej ostrodze, w luźnym kłosie. Warga niepodzielona linijna, a inne listki okwiatu helmiasto pochylone ku sobie. Łodyga obła u nasady z dwoma odwrotnie jajowatymi liśćmi. Trwała. Czerwiec, lipiec. Rodz. Storczykowate.		
Jarzmianka większa (<i>Astrantia major</i>)	1	3
Kwiaty pięciokrotne, białe albo różowawe, w pojedynczych parasolowatych baldachach. Okrywa baldachu złożona z wąskich kolczasto zakończonych listków barwy różowawo-białej z zielonemi nerwami. Liście łodygowe dłoniasto pięciopetalne z podwójnie ząbkowaniami, podłużnie jajowatymi wyinkami. Trwała. Lipiec—wrzesień. Rodz. Baldaszkowate.		
Przytulja biała (<i>Galium silvaticum</i>)	1	4
Małe czteropetalne kwiatki ze śpiczastymi działkami w dużych luźnych wiechach. Szypułki przed rozkwitnięciem zwieszane. Łodyga obła, prosta, rozgałęziona. Liście eliptyczne w okółkach po 8, na brzegu szorstkie, pod spodem niebieskawo-zielone. Trwała. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Marzannowate.		

	Tab.	Nr.
Gruszczyca okrągłolistna (<i>Pirola rotundifolia</i>)	2	1
Kwiaty o koronie białej rozłożonej promienisto, 5-cio promienne, czasem dzwonkowate w wielokwiatkowych gronach (podobne nieco do konwalji). Działki kielicha lancetowate, przykwiatki tak długie albo dłuższe od szypulek. Liście długoogonkowe, okrągłe. Trwała. Czerwiec — lipca. Rodz. Gruszczykowate.		
Rumian cz. Jastrun (<i>Chrysanthemum corymbosum</i>)	2	2
Główki kwiatowe o kwiatach tarczowatych żółtych i białych języczkowatych promienistych. Łodyga wysoka z licznymi główkami kwiatowymi w baldachogronach. Liście pierzasto-dzielne z lancetowatymi śpiczasto ząbkowanymi listkami. Trwała. Czerwiec — lipca. Rodz. Złożone.		
Czartawa pospolita (<i>Circacea lutetiana</i>)	2	3
Kwiaty czerwono-białe o 2-ch dwudzielnych płatkach, tak długich jak kielich, w gronach. Szypułki łatwo odrywają się za dotknięciem. Owociki opatrzone haczykowatymi szczecinkami. Łodyga trochę uwłosiona. Liście jajowate lub sercowate, ząbkowane, bez połysku, długoogonkowe cienkie. Trwała. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Wiesiolkowate.		
Przestęp biały (<i>Bryonia dioica</i>)	2	4
Kwiaty żółtawo-zielone, kształtu szeroko-rozwartego dzwonka, 5-cio dzielne. Jagody czerwone. Łodyga pnąca, szorstka. Wąsy pojedyncze albo rozgałęzione, śrubowato-skręcone. Liście dłoniaste 5-cio kłapowe. Kłacze rzepowate. Trwała. Czerwiec — lipca. Rodz. Dyniowate.		

2) Kwiaty żółte.

	Tab.	Nr.
Pszeniec pospolity (<i>Melampyrum pratense</i>)	8	1
Kwiaty żółte paszczekowate z białym środkiem, pylniki czerwono-brunatne. Grona luźne, jednostronne. Przylistki szeroko lancetowate z kilkoma ząbkami u nasady. Liście przeciwległe, linijno-lancetowate. Jednoroczny. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Trędownikowate.		

	Tab.	Nr.
Tojad wilczymord cz. Wilczybój (<i>Aconitum Lycoctonum</i>)	8	2
Kwiaty blado-żółte 5-listkowe, kształtu hełmu utworzone właściwie przez najwyższy listek. Kwiatostan luźny, rozgałęziony. Wewnątrz kwiatu dwa miodniki kształtu litery S. Cała roślina owłosiona. Liście dłoniaste 3—7 dzielne z klinowatymi wycinkami. Trujący. Trwały. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Jaskrowate.		
Żarnowiec miotlasty cz. Miotlicha (<i>Sarcothamnus scoparius</i>)	8	3
Kwiaty duże motylkowate o kielichu dwuwargowym, w kątach górnych liści. Strąk podłużny. Gałęzie zielone, różgowe, ostrokańciaste. Liście pojedyncze albo trójlistkowe, jedwabisto-uwłosione. Trwała. Maj — czerwca. Rodz. Motylkowate.		
Janowiec barwierski (<i>Genista tinctoria</i>)	8	4
Żółto-żółte kwiaty motylkowate w wierzchołkowych gronach. Łodyga prosta, beziernista. Liście podługne albo eliptyczne, na brzegu lekko uwłosione. Strąki nagie. Trwały. Czerwiec — lipca.		
Ożanka czosnak (<i>Teucrium Scorodonia</i>)	9	1
Białawo-żółte kwiaty wargowe w długich jednostronnych gronach, zwykle po 2 z jednego węzła. Łodyga prosta, miękko uwłosiona, przeważnie czerwona. Liście sercowato-jajowate, krótkoogonkowe, nierówno karbowane, trochę zmarszczone. Trwała. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Wargowate.		
Niecierpek pospolity cz. Gniewosz (<i>Impatiens Nolitangere</i>)	9	2
Duże żółto-żółte kwiaty z czerwonymi punkcikami, wewnątrz z zagiętą mocno ostrogą na długich szypułkach. Kielich dwudziałkowy. Łodyga delikatna, soczysta, zgrubiała w węzłach. Liście żółto-zielone, jajowate, grubo-ząbkowane, naprzemianległe. Owoc — pękająca torebka. Jednoroczna. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Balsaminowate.		

	Tab.	Nr.
Kuklik pospolity cz. Benedykt (<i>Geum urbanum</i>) . . .	9	3
Kwiaty żółte 5-płatkowe z licznymi pręcikami, pomiędzy płatkami widać wązkie zwisłe śpiczaste działki kielicha, potem kielich pozostaje przy owo- cu zwisły. Owocki liczne z pozostałymi szyszkami ogoniastymi. Łodyga owłosiona. Trwały. Czerwiec— wrzesnia. Rodz. Różowate.		
Pięciornik kurze ziele (<i>Potentilla Tormentilla</i>) . . .	9	4
Małe czteropłatkowe żółte kwiatki na długich szy- pułkach. Łodyga cienka, rozgałęziona, podnosząca się. Liście 3—5 dzielne, głęboko ząbkowane. Kłā- cza walcowate, wewnątrz czerwone. Trwały. Maj—wrzesnia. Rodz. Różowate.		
Prosianowłóć pospolita (<i>Solidago Virgaurea</i>) . . .	10	1
Główki promieniste o kwiatkach żółtych, w luź- nych gronach, rozgałęzionych prosto wzniesionych. Łodyga wysoka. Liście eliptyczne, piłkowane, scho- dzące po łodydze. Trwała. Sierpień — październi- ka. Rodz. Złożone.		
Naparstnica żółta (<i>Digitalis lutea</i>)	10	2
Kwiaty siarkowo-żółte, rurkowato-dzwonkowate, ze- wnątrz nagie, nieplamiste. Łodyga gładka. Liście podłużno-lancetowate, lekko piłkowane, urzęsione. Trująca. Trwała. Czerwiec lipca. Trędowni- kowate.		
Dziurawiec piękny (<i>Hypericum pulchrum</i>)	10	3
Ognisto-żółte kwiaty pięciopłatkowe. Działki kie- licha tępe, urzęsione. Łodyga walcowata, naga. Liście nieliczne, trójkątnie-jajowate, o brzegu tę- pym, obejmujące łodygę szeroką nasadą, przeciw- ległe, pokryte gruczołkami przejrzystymi, które wy- glądają jak otworki (patrzac pod światło). Trwały. Czerwiec — wrzesnia. Rodz. Dziurawcowate.		
Starzec Fuchsa (<i>Senecio Fuchsii</i>)	10	4
Główki kwiatowe po 12—15 w baldachach, o nie- licznych kwiatkach tarczowatych i 5 dużych jęczycz- kowatych, promienistych; żółte. Łodyga wysoka. Liście lancetowate zwężające się u nasady w wązko uskrzydłony ogonek, brzegi ząbkowane. Trwały. Lipiec—sierpnia. Rodz. Złożone.		

3) Kwiaty czerwone.

	Tab.	Nr.
Miodownik melisowaty cz. Płoszczyca (<i>Melittis Melissophyllum</i>)	19	1
Wielkie różowe kwiaty wargowe z purpurowymi plamami na dolnej wardze, bywają także całkiem białe, pojedyncze lub 2—3 w kątach liści. Kielich dzwonkowaty, wydęty. Cała roślina szorstko-uwło- siona. Liście sercowato-jajowate, tępoząbkowane. Trwały. Czerwiec. Rodz. Wargowate.		
Tysiącznik pospolity cz. Centurja (<i>Erythraea Centaurium</i>)	19	2
Kwiaty 5-płatkowe różowe, tacowate w wierzchoł- kach. Liście jajowato-podłużne, przy ziemi zebra- ne w różyczkę. Jedno i dwuletni. Lipiec — wrześ- nia. Rodz. Goryczkowate.		
Lilja zawojek cz. Złotogłów (<i>Lilium Martagon</i>)	19	3
Duże kwiaty zwieszające się sześciolistkowe o list- kach podwiniętych i wystających sześciu pręcikach, barwy mięsistej z ciemniejszymi plamkami. Łodyga prosta z liśćmi eliptycznymi i lancetowa- tymi w okólkach. Trwała. Czerwiec—lipca. Rodz. Liljowate.		
Wierzbówka wązkolistna (<i>Epilobium angustifolium</i>)	19	4
Kwiaty duże tacowate 4-płatkowe purpurowe w dłu- gich gronach stojących. Łodyga wysoka. Liście lancetowate, pod spodem niebiesko-zielone z wy- rażniami żyłkami. Trwała. Lipiec—sierpnia. Rodz. Wiesiolkowate.		
Przenęt purpurowy (<i>Prenanthes purpurea</i>)	20	1
Kwiaty purpurowe po 5 w główce. Główki zwisłe na cienkich szypułkach w wiechach. Liście po- dłużno lancetowate, zatokowo ząbkowane, sercowate u nasady i obejmujące łodygę, pod spodem niebiesko-zielone. Trwały. Lipiec wrzesnia. Rodz. Złożone.		

	Tab.	Nr.
Naparstnica purpurowa (<i>Digitalis purpurea</i>)	20	2
Kwiaty brudno-czerwone, rurkowato-dzwonkowe o brzegu 5-ząbkowym, wewnątrz brzegi ciemno kropkowane. Łodyga wysoka, kutnerowata tak jak i liście. Liście jajowato-lancetowate. Trująca. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Trędownikowate.		
Pokrzyk wilcozagoda (<i>Atropa Belladonna</i>)	20	3
Kwiaty brudno-czerwone, rurkowato-dzwonkowe o brzegu 5-ząbkowym. Kielich 5-działkowy, pozostający przy owocu i odstający sztywno. Jagody czarne, błyszczące, silnie trujące. Liście śpiczasto-jajowate. Łodyga rozgałęziona. Trwały. Czerwiec—lipca.		
Bukwica lekarska (<i>Betonica officinalis</i>)	20	4
Purpurowe kwiaty w okółkach tworzą pozorny kłos, pod którym są dwa liście przeciwległe. Liście podłużno-jajowate, karbowane, górne krótkoogonkowe. Trwała. Lipiec, sierpień. Rodz. Wargowate.		
Groszek leśny (<i>Lathyrus silvester</i>)	21	1
Duże blade-czerwone kwiaty motylkowe, żagielek z purpurowymi żyłkami u nasady, wiosła purpurowe a łódeczka zielonawa, na długich szypułkach w gronach. Łodyga i liście uskrzydłone, na rozgałęzieniach po dwa liście lancetowato-zaostrome, przylistki półklinowate. Wąsy wierzchołkowe, zwykle trójdzielne; czepne. Trwały. Lipiec—sierpnia. Rodz. Motylkowe.		
Goździk okazały (<i>Dianthus superbus</i>)	21	2
Kwiaty pachnące silnie, duże o brudno-różowych płatkach poszarpanych, t. j. głęboko pierzasto siecznych, paznogie płatków długie tworzą rurkę u wierzchołka zielonawą. Kielich brudno-czerwony; zwykle po 2 kwiaty na wspólnej szypule na łodydze z dwoma lancetowatymi przykwiatkami. Łodyga gładka; liście linijno-lancetowate, śpiczaste, trawiasto-zielone. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Goździkowate.		

	Tab.	Nr.
Czyszciec leśny (<i>Stachys silvatica</i>)	21	3
Brudno-czerwone kwiaty wargowe z białymi plamkami, ząbki kielicha kolczaste, po 6 w okółkach, tworzą pozorny kłos. Łodyga i liście szorstko uwłosione. Liście szerokie sercowate, ząbkowane, długoogonkowe. Przy potarciu wydaje niemiłą woń. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Wargowate.		
Bodziszek leśny (<i>Geranium silvaticum</i>)	21	4
Kwiaty duże fioletowo-czerwonawe z jaśniejszymi środkami i czarnymi pylnikami, pręcików po 2 lub więcej, na wspólnej szypule tworzą baldachogrona. Szypułki w czasie kwitnienia nieco pochylone, po przekwitnięciu prosto stojące. Owocki podłużne stojące, rozpadające się na 5 rozłupek. Liście dłoniasto-dzielne, o wycinkach głęboko ząbkowanych z brzegami piłkowanymi, dolne ogonkowe, górne siedzące. Trwały. Czerwiec, lipiec. Rodz. Bodziszkowate.		
4) Kwiaty niebieskie.		
Dzwonki jednostronne (<i>Campanula rapunculoides</i>)	32	1
Kwiaty dość duże dzwonkowe ścięśnione o 5 odchylnych ząbkach, fioletowo-niebieskie, w długich jednostronnych gronach. Łodyga tępokanciasta. Liście łodygowe jajowate aż do lancetowatych, liście przyziemne jajowato-sercowate, wszystkie karbowane i piłkowane. Trwała. Lipiec—sierpnia. Rodz. Dzwonkowate.		
Dzwonki pokrzywolistne (<i>Campanula Trachelium</i>)	32	2
Kwiaty duże ciemno-fioletowe postaci podłużnych dzwonek, wewnątrz urzęsione, po 1-3 razem z jednego kąta tworzą luźne jednostronne grono. Łodyga górą ostrokanciasta, pokryta sztywnymi szczecinkami. Łodygi również szorstko uwłosione: dolne ogonkowe sercowato-jajowate, górne podłużne bezogonkowe, podwójnie ząbkowane. Trwała. Lipiec—sierpnia. Rodz. Dzwonkowate.		

	Tab.	Nr.
Tojad mordownik (<i>Aconitum Napellus</i>)	32	3
Duże kwiaty ciemno-niebieskie, 5-cio listkowe, z których górny ma kształt hełmu. 2 miodniki wewnątrz hełmu, długoogonkowe z ostrogą kształtu S. Kwiatostan grono. Liście długoogonkowe, dłoniasto 3—5 dzielne. Trujący. Trwały. Czerwiec, sierpień. Rodz. Jaskrowate.		
Czarcikęs podgryziony (<i>Succisa pratensis</i>)	32	4
Kwiatki drobne niebiesko-fioletowe, rurkowane, zebrane w półokrągłe główki. Pręciki żółte wystające. Szypułki długie. Dolne liście podłużne, jajowate, górne lancetowate. Łodyga kutnerowata, kłącze wygląda jakby odgryzione. Trwały. Lipiec—wrzesień. Rodz. Szczeciowate.		

II. Łąki, pastwiska, miedze.

1) Kwiaty białe.

	Tab.	Nr.
Barszcz pospolity (<i>Heracleum Sphondylium</i>)	3	1
Kwiatki drobne białe w dużych baldachach; płatki zawinięte do środka, zewnętrzne kwiatki promieniste. Łodyga kanciasta bruzdowana kutnerowata tak jak cała roślina. Liście podwójnie pierzaste z wydętymi pochwami. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Baldaszkowe.		
Krwawnik pospolity (<i>Achillea millefolium</i>)	3	2
Małe, płaskie główki kwiatowe z żółtymi kwiatkami tarczowymi i białymi promienistymi, tworzą gęste wierzchołkowe baldachogrona. Liście drobno podwójnie pierzastosieczne. Trwały. Maj—października. Rodz. Złożone.		
Marchew dzika zw. Ptasiem cniadem (<i>Daucus carota</i>).	3	3
Korona biała pięciopłatkowa o płatkach dwudzielnych w płaskich baldaszkach zebranych w baldach; zewnętrzne kwiatki większe promieniste; po przekwitnięciu baldachy zginają się do środka na kształt gniazda ptasiego. Kwiatki środkowe przeważnie ciemno-czerwone. Łodyga szorstka. Liście pierzasto-sieczne z wązkiemi wycinkami, okrywa kwiatowa pierzasto-dzielna. Od niej pochodzi marchew ogrodowa. Jedno lub dwuletnia. Maj—października. Rodz. Baldaszkowe.		
Sierpnica pospolita (<i>Falcaria vulgaris</i>)	3	4
Białe kwiatki pięciopłatkowe na cienkich szypułkach zebrane w baldaszki a te w baldachy. Okrywa z 6—8 linijnych listków. Łodyga bruzdowana, słabo rozgałęziona. Liście podwójnie trój-sieczne o wycinkach sierpowatych ostropilkowanych. Trwała. Lipiec—sierpień. Rodz. Baldaszkowate.		

2) Kwiaty żółte.

	Tab.	Nr.
Koniczyna złota (<i>Trifolium aureum</i>)	11	1
Drobne kwiatki motylkowe złoto-żółte, potem brunatniejące, liczne, w kulistych główkach. Łodyga podnosząca się, rozgałęziona, lekko uwłosiona. Liście trójlistkowe, podłużne, odwrotnie jajowate; przylistki podłużnie lancetowate. Dwuletnia albo trwała. Maj—sierpnia. Rodz. Motylkowe.		
Groszek polny (<i>Lathyrus pratensis</i>)	11	2
Złoto-żółte duże kwiaty motylkowe w luźnych gronach parę razy dłuższych od liścia, które są dwulistkowe o listkach naprzeciwległych śpiczasto lancetowatych i wąsie wierzchołkowym pojedynczym lub rozgałęzionym. Przylistki strzałkowe. Łodyga kanciasta, pnąca, miętko kutnerowata tak jak liście. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Motylkowe.		
Przytulja żółta cz. Rojnik (<i>Galium verum</i>)	11	3
Małe 4-płatkowe kwiateczki w dużych gęstych wierzchołkowych wiechach. Łodyga obła, sztywna. Listki po 8 w okółkach, na brzegu podwinięte śpiczasto, pod spodem szare. Kwiaty silnie miodem pachnące. Trwała. Lipiec—sierpnia. Rodz. Marzannowate.		
Zaraza wielokształtna (<i>Orobanche polymorpha</i>)	11	4
Żółto-brunatne rurkowate kwiaty dwuwargowe w kłosach. Pylniki wystające z gardzieli. Liście brunatne łuskowate, pasorzyt na konopiach, koniuczynie, grochu i t. p. Trwała. Czerwiec—lipca. Rodz. Zarazowate.		

3) Kwiaty czerwone.

	Tab.	Nr.
Gołek długoostrogowy cz. Kozłarek (<i>Gymnadenia conopea</i>)	22	1
Jasno-purpurowe kwiaty storczykowate w gęstym kłosie, silnie pachnące, o szerokiej trójdzielnej wardze i długiej nitkowatej ostrodze. Liście linijno-lancetowate, nieco odstające. Trwały. Czerwiec, lipiec. Rodz. Storczykowate.		

	Tab.	Nr.
Zimowit jesienny (<i>Colchicum autumnale</i>)	22	2
Kwiaty wyrastają w jesieni z bulw, a liście dopiero następnej wiosny, wśród nich dojrzewa owoc. Kwiaty pojedyncze, duże, różowo-fioletowe, lejkowate o długiej cienkiej rurce i sześciu szerokich zębach, wśród nich wystają 6 pręcików i trzy długie szyjki od zawiązka znajdującego się u nasady. Owoce jest torebką pękającą na trzy części. Bulwa głęboko w ziemi, w brunatnej pochwie. Trwały. Kwitnie w sierpniu października. W górskich okolicach. Rodz. Liljowate.		
Krwiciąg lekarski (<i>Sanguisorba officinalis</i>)	22	3
Małe kwiatki 4-płatkowe, brudno-czerwone, zebrane w główki jajowate. Liście długoogonkowe pierzasto-złożone, pojedyncze listki podłużne aż do sercowatych; ząbkowane. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Różowate.		
Chaber pospolity cz. Przestrzelon (<i>Centaurea Jacea</i>)	22	4
Główki kwiatowe duże o kwiatach jasno-purpurowych rurkowatych, z których brzeżne duże o brzegu głęboko 5-cio dzielnym. Okrywa kwiatowo-kulista, brunatna, złożona z listków opatrzonych frędzelkowatymi przyczepkami. Liście całobrzegie, lancetowate, dolne często pierzasto-sieczne. Trwały. Maj—października. Rodz. Złożone.		

4) Kwiaty niebieskie.

	Tab.	Nr.
Goryczka niemiecka (<i>Gentiana germanica</i>)	33	1
Kwiaty fioletowe, lejkowate, o brzegu 5-dzielnym. Działki kielicha śpiczaste, często na brzegu podwinięte. Łodyga górą prosto rozgałęziona. Liście jajowate, zaostrome, odstające, przeciwległe. Dwuletnia. Sierpień—października. Okolice góryste. Rodz. Goryczkowate.		

	Tab.	Nr.
Świerznica łkowa (<i>Knautia pratensis</i>)	33	2
Kwiatki drobne rurkowate, niebiesko-fioletowe, w płaskich półkulistych główkach; brzeżne kwiatki 4-ro dzielne, promieniste pylniki brunatne, wystające. Łodyga i liście ostro uwłosione. Dolne liście zwykle całe, górne pierzasto sieczne, szaro-zielone. Trwała. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Szczerbowate .		
Bodziszek łkowy (<i>Geranium pratense</i>)	33	3
Kwiaty duże, jasno-fioletowo-niebieskie z jaśniejszymi żyłkami, 5-cio płatkowe z 10 pręcikami o ciemnych pylnikach. Kielich o połowę krótszy od kwiatu. Po przekwitnięciu kwiaty zwisłe. Łodyga uwłosiona. Liście głęboko 5—7 dzielne, nierówne, piłkowane. Trwały. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Bodziszkowate .		
Dzwonki skupione (<i>Campanula glomerata</i>)	33	4
Kwiaty dzwinkowate fioletowo-niebieskie, bezszypułkowe, skupione na wierzchołku łodygi. Łodyga przeważnie uwłosiona. Dolne liście jajowato-lancetowate, ogonkowe, górne bezogonkowe, obejmujące łodygę, lekko karbowane. Trwale. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Dzwonkowate .		

III. Pola, ogrody, ugor, rumowiska, przydroża.

1) Kwiaty białe.

	Tab.	Nr.
Trzebula leśna (<i>Torilis Anthriscus</i>)	4	1
Kwiaty drobne, białe albo różowawe 5-płatkowe, zebrane w 7—9 promienne baldaszki. Okrywa z wielu wąskich listków. Owociki kolczaste. Cała roślina szorstko uwłosiona. Liście podwójnie pierzasto-dzielne, o wycinkach podłużnie jajowatych, piłkowanych. Dwuletnia. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Baldaszkowate .		
Psianka czarna (<i>Solanum nigrum</i>)	4	2
Kwiaty białe, tarczowate o brzegu 5-ząbkowym z wystającą rurką pięciu żółtych zrosłych z sobą pylników, w skrętkach baldachowatych. Jagody okrągłe, po dojrzewaniu czarne. Łodyga kanciasta, mało rozgałęziona. Liście ogonkowe, trójkątne o grubych kanciastych ząbkach. Trująca. Jednoroczna. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Psiankowate .		
Szałeń ogrodowy cz. Blekot (<i>Aethusa Cynapium</i>)	4	3
Małe kwiatki białe w baldaszkach. Łodyga gładka niebiesko-paskowana. Liście pierzaste, pod spodem błyszczące. Rostarty wydaje woń czosnku. Trujący. Roślina jednoroczna. Czerwiec — październik. Rodz. Baldaszkowate .		
Bieluń dziedzierzawa (<i>Datura Stramonium</i>)	4	4
Duże białe kwiaty kształtu lejkowatego o 5-dzielnym sfaldowanym brzegu, pojedynczo w kątach liści. Kielich rurkowaty. Owoc—torebka prosto stojąca, szorstka i kolczasta. Liście ogonkowe, jajowate, zatokowo wycinane, miękkie. Trujący. Jednoroczny. Lipiec — wrzesień. Rodz. Psiankowate .		

2) Kwiaty żółte.

	Tab.	Nr.
Starzec Jakóbek cz. Marzymłodek (<i>Senecio Jacobaea</i>). Żółto-żółte główki kwiatowe z dużymi promienistymi kwiatkami w baldachogronach. Listki okryw kwiatowej mają wierzchołki czarne. Liście pierzasto-sieczne o wycinkach wązkich, obejmujące łodygę wielodzielnymi uszkami. Dolne liście lirowate. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Złożone .	12	1
Rezeda żółta (<i>Reseda lutea</i>) . . . . . Zielono-żółte drobne kwiatki na cienkich szypułkach w wydłużonym gronie. Torebki podłużne. Łodyga rozgałęziona. Liście dwu lub trójrotnie pierzasto-dzielne o wycinkach liniowych z brzegami falistymi. Dwuroczna i trwała. Czerwiec—sierpień. Rodz. Rezedowate .	12	2
Nocna świeca cz. Wiesiołek dwuletni (<i>Oenothera biennis</i>) . . . . . Duże kwiaty siarkowo-żółte, przyjemnie pachnące, 4-płatkowe, o długim zawiązku, bezogonkowe; rozkwitają wieczorem i w nocy, w dzień zamykają się. Łodyga kutnerowata. Liście eliptyczne, zaostrome, o brzegu rzadko ząbkowanym. Dwuletnia. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Wiesiołkowate .	12	3
Lulek czarny (<i>Hyoscyamus niger</i>) . . . . . Kwiaty lejcowate, brudno-żółte z fioletowymi żyłkami, o brzegu 5-cio dzielnym, z wystającymi ciemnymi 5 pylnikami, w skrętkach ulistnionych. Owoc—torebka kształtu urny z odskakującym wieczkiem. Cała roślina zadzierzysto uwłosiona, o nieprzyjemnej woni. Liście jajowato-podłużne, zatokowo wycinane. Trujący. Dwuletni. Czerwiec—lipiec. Rodz. Psiankowate .	12	4
Mleczał warzowny (<i>Sonchus oleraceus</i>) . . . . . Główki kwiatowe czerwono-żółte, kształtu kosiszczyków o okrywie gładkiej. Liście miękkie bez połysku, żółtawo-zielone, zatokowo wycinane aż do pierzasto-siecznych, górne obejmują łodygę z odstającymi uszkami. Jednoroczny. Czerwiec—październik. Rodz. Złożone .	13	1

	Tab.	Nr.
Szczawik wyprostowany (<i>Oxalis stricta</i>) . . . . . Kwiaty lejcowate, żółte, 5-cio płatkowe. Kielich trwały. Owoc—pękająca torebka. Łodyga prosta, ulistniona o liściach trójlistkowych odwrotnie sercowatych „śpiących”, t. zn. zamykających się na noc i w niepogodę. Rozłogi. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Szczawikowate .	13	2
Lucerna sierpowata cz. Dzięcielina (<i>Medicago falcata</i>). Kwiatki motylkowate żółte, mniej więcej po 10 w kulistych luźnych główkach. Strączki kształtu sierpa. Łodyga pokładająca się lub podnosząca. Liście trójlistkowe o listkach wązkich, śpiczastych. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Motylkowate .	13	3
Nostrzyk lekarski (<i>Melilotus officinalis</i>) . . . . . Kwiaty małe motylkowate, w długich kłosowatych gronach, pachną miodem, łatwo odpadają. Strączki okrągławe, brunatne. Łodyga wysoka, prosta, mocna. Liście trójlistkowe o listkach odwrotnie jajowatych, piłkowanych. Dwuletni. Lipiec—wrzesień. Rodz. Motylkowate .	13	4
Gorycznik lakowaty cz. Pszonak (<i>Erysimum cheiranthoides</i>) . . . . . Małe kwiatki 4-płatkowe, w gronach wierzchołkowych. Owoc—łuszczyzna 4-ro kanciasta, odstająca nieco skośnie, dwa razy dłuższa od szypułki. Łodyga kanciasta kutnerowata. Liście podłużnie lancetowate, kutnerowate. Jedno i dwuletni. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Krzyżowe .	14	1
Pasternak ogrodowy (<i>Pastinaca sativa</i>) . . . . . Kwiatki drobne, żółte 5-płatkowe z podwiniętymi płatkami, w dużych płaskich baldachach złożonych bez okrywy i okrywki albo są one jednolistkowe. Łodyga kanciasta bruzdowana. Liście pierzasto-dzielne, o wycinkach podłużnych, karbowanych i piłkowanych, ostatni trójłatkowy. Dwuletni. Lipiec—wrzesień. Rodz. Baldaszkowate .	14	2
Przewiercień okrągłoliści cz. Zajęcze uszko (<i>Bupleurum rotundifolium</i>) . . . . . Kwiaty małe w 5—7 promiennych baldachach bez okrywy, a baldaszki z 3—5 okrągławo-jajowatych listków okrywkowych. Liście jajowate, przerośnięte i obejmujące łodygę, sino-zielone. Jednoroczny. Czerwiec—lipiec. Rodz. Baldaszkowate .	14	3

	Tab.	Nr.
Stulisz lekarski (<i>Sisymbrium officinalis</i>)	14	4
Małe kwiatki żółte 4-płatkowe, w kłosach, ciągle kwitnące, tak że gdy dolne dojrzewają, górne jeszcze kwitną. Łuszczyzny podłużne przytulone do szypuły. Gałęzie odstające, szorstkie, czasem zachodzi fioletową barwą. Liście grubo ząbkowane, aż do pierzasto, dzielnych z dużymi wycinkami wierzchołkowymi. Jednoroczny. Maj—wrzesnia. Rodz. Krzyżowe.		

3) Kwiaty czerwone.

	Tab.	Nr.
Milek letni cz. Zajęczy maczek (<i>Adonis aestivalis</i>)	23	1
Duże szkarłatne albo pomarańczowe kwiaty ze środkami czarnymi. Owocki 4-kanciaste z dziobkiem. Łodyga mało rozgałęziona, liście wielokrotnie pierzasto-sieczne z linijnymi wycinkami. Jednoroczny. Czerwiec—lipca. Rodz. Jaskrowate.		
Kurzyśląd polny (<i>Anagallis arvensis</i>)	23	3
Kwiaty tarczowate małe o 5-dzielnym brzegu, ceglasto-czerwone. Liście przeciwległe albo w okółkach po trzy, tępo jajowate. Łodyga 4-ro kanciasta. Roślinki małe płożące. Jednoroczny. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Pierwiosnkowate.		
Mak polny cz. Maczek (<i>Papaver Rhoeas</i>)	23	2
Kwiaty duże o 4-ch delikatnych płatkach szkarłatno-czerwonych u nasady. Pręciki liczne z czarnymi pylnikami, znamię duże kuliste, 8—12 promienne, promienie nakrywające się. Łodyga i liście pokryte sztywnymi włoskami, dolne 1—2 pierzasto-dzielne o wycinkach zaokrąglonych lancetowatych. Jednoroczny. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Makowate.		
Kąkol zbożowy (<i>Agrostemma Githago</i>)	23	4
Kwiaty pojedyncze, na długich szypułkach duże, 5-płatkowe brudno-czerwone z ciemniejszymi żyłkami, kielich z wązkich działek. Łodyga i liście szaro kutnerowate, prosto stojąca. Liście linijne. Jednoroczny. Czerwiec—lipca. Rodz. Goździkowate.		

	Tab.	Nr.
Groszek bulwiasty (<i>Lathyrus tuberosus</i>)	23	5
Piękne kwiaty różowe z czerwonymi żyłkami, pachnące mile, motylkowate, na długich szypułkach, po 1—6 w gronach. Liście dwulistkowe z wąsami, listki podłużno-jajowate, wąsy rozgałęzione, przylistki półstrzałkowe. Korzeń z jadalnymi bulwami. Trwały. Czerwiec—lipca. Rodz. Motylkowate.		
Bodziszek smierdzący cz. Pycharzec (<i>Geranium Robertianum</i>)	24	1
Kwiaty różowe o 5 płatkach długopaznogciowych; działki kielicha urzęsione. Szypuły długie dwukwiatowe. Łodyga sztywna, urzęsiona, czasem czerwona. Liście trójdzielne, wycinki podwójnie pierzasto-sieczne. Cała roślina wydaje silną nieprzyjemną woń. Jednoroczny. Czerwiec—października. Rodz. Bodziszkowate.		
Ślaz okrągłolistny (<i>Malva rotundifolia</i>)	24	2
Kwiaty jasno-różowe o 5 płatkach odwrotnie sercowatych, 2—3 razy dłuższych od działek kielicha, po kilka w kątach łodygi. Łodyga rozgałęziona, często pokładająca się. Liście okrągłe, 5—7 palczasto wycięte, ząbkowane. Jednoroczny albo trwały. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Ślazowate.		
Bodziszek pyreński (<i>Geranium pyrenaicum</i>)	24	3
Kwiaty jasno-fioletowe po 2 na szypule, o 5 odwrotnie sercowatych płatkach korony, dwa razy dłuższych od działek kielicha. Łodyga miękkowłosa. Owocki w postaci sterczących z kielicha trwałego dziobków, szypułka wtedy wygięta na zewnątrz. Liście okrągłe 5—9 palczasto kłapowane. Trwały. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Bodziszkowate.		
Mydlnik lekarski (<i>Saponaria officinalis</i>)	24	4
Kwiaty duże jasnoróżowe o 5 długopaznogciowych płatkach z brzegami falistymi, z dwoma ząbkami przy gardzieli. W bukietach po 3—5. Liście lancetowate, trójnerwowe. Trwały. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Goździkowate.		

	Tab.	Nr.
Pszeniec łąkowy (<i>Melampyrum arvense</i>)	25	1
Kwiaty dwuwargowe czerwone, z żółtą wargą dolną w jajowatych kłosach, otoczone przykwiatkami purpurowymi, sztywno wyciętymi. Liście lancetowato ząbkowane u nasady. Rosną na korzeniach innych roślin (pół pasorzyty). Czerwiec—lipca. Jednoroczny. Rodz. Trędownikowate.		
Ostrożeń polny (<i>Cirsium arvense</i>)	25	2
Główki kwiatowe małe w kształcie koszyczka, złożone z licznych drobnych kwiatków jasno-purpurowych rurkowatych, z wystającymi pręcikami; listki okrywy przylegające. Liście nieco zwieszzone, lancetowate, zatokowo wycinane pierzasto z wycinkami kolczastymi. Trwały. Lipiec—wrzesień. Rodz. Złożone.		
Śláz leśny (<i>Malva silvestris</i>)	25	3
Duże jasnopurpurowe kwiaty z ciemniejszymi żyłkami, o brzegach podwiniętych, u góry wyciętych, 3—4 razy dłuższe od kielicha, po kilka w bukietach w kątach liści. Liście dłoniasto 6—7 kłapowane, karbowane i piłkowane. Trwała albo dwuletnia. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Ślázowate.		
Powój łąkowy (<i>Convolvulus arvensis</i>)	25	4
Kwiaty lejkowate różowe biało-prążkowane albo białe, mile pachnące. Łodyga płózka albo wijąca. Liście strzałkowate naprzemianległe. Kwiaty po dwa w kątach liści. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Powojowate.		
Turgenja (<i>Turgenia latifolia</i>)	26	1
Nizka roślina baldaszkowata o małych różowych albo białych kwiatkach. Owocki z prostymi kłami pokrytymi jeszcze haczykami. Liście pierzastosieczne z podłużnymi grubymi ząbkami. Jednoroczna. Czerwiec—lipca.		
Rolnica polna (<i>Sherardia arvensis</i>)	26	2
Małe lilaróżowe 4-płatkowe kwiatki zebrane w bukietki otoczone zieloną okrywą. Roślinki małe, łodyga płózka 4-kanciasta, szorstka. Dolne liście po 4 w okółkach śpiczasto-jajowatych, górne po 5 w okółkach, wązkie. Jedno lub dwuletnia. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Marzannowate.		

	Tab.	Nr.
Krowianka (<i>Vaccaria parviflora</i>)	26	3
Kwiaty czerwone 5-płatkowe, o kielichu brzuchatym, na długich szypułkach. Cała roślina rozgałęziona, sinawa, gładka, jakby woskowa. Liście szerokie lancetowate, zrosnięte u nasady. Jednoroczna. Czerwiec—sierpień. Rodz. Goździkowate.		
Gryka tatarka (<i>Polygonum Fagopyrum</i>)	26	4
Kwiaty małe 5-płatkowe różowe albo białe w kątowych lub wierzchołkowych gronach. Owocki—4-kanciaste orzeszki jadalne pod nazwą kaszy hreczanej. Łodyga prosta, liście sercowato-strzałkowate, nagie, ogonek rozszerzony pochwiasto, obejmuje łodygę, w nasadzie łuseczka różowa, zw. językiem. Jednoroczna. Uprawiana, gdziekolwiek zdziczała. Lipiec—wrzesień. Rodz. Rdestowate.		
Rdest ptasi cz. Wróble języzki (<i>Polygonum aviculare</i>)	27	1
Malutkie różowawe albo białawe kwiatki, po kilka siedzą w kątach listków. Łodyga rozgałęziona, płózka albo podnosząca się, ulistniona aż do wierzchołka. Liście eliptyczne, prawie siedzące. Jednoroczny. Lipiec—wrzesień. Rodz. Rdestowate.		
Poziewnik szkarłatny (<i>Galeopsis Ladanum</i>)	27	2
Jasno-purpurowe kwiaty wargowe z białawymi środkami, dolna warga trójklapowa z większą kłapką środkową, u nasady wargi dwa ząbki, gardziel szeroko otwarta; po kilka w okółkach oddalonych od siebie. Łodyga 4 kanciasta, równa, bez zgrubień, uwłosiona. Liście ogonkowe, lancetowate, piłkowane. Jednoroczny. Lipiec—październik. Rodz. Wargowate.		
Czyszciec błotny cz. Swińskie ogony (<i>Stachys palustris</i>)	27	3
Brudno-czerwone kwiaty dwuwargowe z białym rysunkiem, w okółkach na wierzchołku łodygi; kielich czerwony. Łodyga 4-ro kanciasta, pokryta sztywnymi włoskami. Liście lancetowate, krótkoogonkowe albo siedzące śpiczaste, karbowane i uwłosione. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Wargowate.		

	Tab.	Nr.
Ostrożeń lancetowaty (<i>Cirsium lanceolatum</i>)	27	4
Koszyczki kwiatowe duże, u nasady jajowate, otoczone okrywą, złożoną z cienkich, spiczastych listków odstających. Kwiatki rurkowate brudno-purpurowe. Liście schodzące po łodydze głęboko pierzasto-sieczne z lancetowatymi wycinkami kończącymi się ostremi kolcami; pod spodem wełniste. Dwuletni. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Złożone .		

4) Kwiaty niebieskie.

	Tab.	Nr.
Lucerna siewna (<i>Medicago sativa</i>)	36	1
Małe fioletowe kwiatki motylkowe w jajowatych gęstych gronach. Owocki — strąki ślimakowato-skręcone. Liście trójlistkowe o listkach klinowatych podwiniętych. Pastewna. Trwała. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Motylkowe .		
Farbownik lekarski cz. Miodunka (<i>Anchusa officinalis</i>).	36	2
Kwiaty ciemno-niebieskie o koronie lejkowatej z 5-ma tarczowato rozłożonymi ząbkami, przy rozkwitaniu czerwone, w środku białe aksamitne łuseczki. Kielich z 5-ma spiczastymi ząbkami. Liście duże lancetowate, szorstko uwłosione, szarzielone, górne bezogonkowe, do połowy obejmujące łodygę. Dwuletni i trwałe. Czerwiec—lipca. Rodz. Szorstkolistne .		
Wyka ptasia (<i>Vicia Cracca</i>)	36	3
Ciemno-ametystowe kwiaty motylkowe w długoszypułkowych obfitych gronach jednostronnych. Łodyga pnąca, pokryta miękkimi przylegającymi włosami. Liście pierzasto złożone z 18—24 podłużnymi listkami i wąsami. Trwała. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Motylkowe .		
Psianka słodkogorz (<i>Solanum Dulcamara</i>)	36	4
Kwiaty fioletowe o 5-ciu podwiniętych ząbkach, z pośród których wystaje rurka z 5-ciu żółtych zrosłych pylników, w wiechowatych skrętkach. Jagody podłużne, szkarłatno-czerwone. Łodyga drzewiasta pnąca albo pokładająca się. Liście linijno-jajowate, górne włóczniowate, często z 2 małymi uszkami. Trująca. Trwała. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Psiankowe .		

	Tab.	Nr.
Zwierciadelko (<i>Specularia Speculum</i>)	35	1
Kwiaty pojedyncze, ciemno-niebiesko-fioletowe z białymi środkami, tarczowate, 5-klapowe. Linijne zielone działki kielicha, widoczne między płatkami. Łodyga rozgałęziona, często leżąca. Dolne liście podłużnie jajowate, górne węższe. Jednoroczne. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Goryczkowe .		
Kurzysład błękitny (<i>Anagallis coerulea</i>)	35	2
Kwiatki 5-klapowe ciemno-niebieskie z purpurową gardzielą i widocznymi między nimi zielonemi działkami kielicha, korona łatwo odpadająca. Łodyga płożąca, rozgałęziona, liście przeciwległe albo po 3 w okółkach, spiczasto-jajowate. Jednoroczny. Czerwiec—października. Rodz. Pierwiosnkowe .		
Ostróżki polne (<i>Delphinium consolida</i>)	35	3
Kwiaty niebiesko-fioletowe niesymetryczne, złożone z 5 działek kielicha, z których jeden wydłużony w ostrogę i 4 płatków korony, w luźnych gronach. Łodyga obła cienka, niewysoka. Liście nie liczne, podwójnie trójseczne z linijnymi wycinkami. Jednoroczne. Maj—wrzesnia. Rodz. Jaskrowate .		
Chaber modrak cz. Bławatek (<i>Centaurea Cyanus</i>)	35	4
Piękne koszyczki, złożone z fioletowo-niebieskich rurkowatych kwiatów tarczowatych i dużych czysto-niebieskich lejkowatych kwiatów promienistych. Okrywa kwiatowa zielona z brunatnym frędzelkowatym brzegiem. Łodyga cienka, miękko kutnerowata. Liście siedzące, wąskie, lancetowate i linijne. Jednoroczny. Czerwiec—wrzesnia. Rodz. Złożone .		
Mięta polna (<i>Mentha arvensis</i>)	34	1
Kwiatki drobne lila, niewyraźnie wargowe o kulistych okółkach w kątach liści nie wierzchołkowe; ząbki kielicha w czasie dojrzewania owoców zwrócone na zewnątrz. Cała roślina uwłosiona. Łodyga kanciasta. Liście ogonkowe, jajowate albo eliptyczne, piłkowane, przeciwległe. Silnie pachnąca. Trwała. Lipiec—wrzesnia. Rodz. Wargowate .		

	Tab.	Nr.
Witułka cz. werbena zw. Koszyczko (<i>Verbena officinalis</i>)	34	2
Kwiatki małe jasno-fioletowe niesymetryczne o skośnym prawie dwuwargowym brzegu, w luźnych rozgałęzionych kłosach. Łodyga 4-kanciasta, prosto stojąca. Liście przeciwległe, krótko uwłosione, trójdzielne, górne podłużne. Trwała. Lipiec—wrzesień. Rodz. Witułkowate.		
Szałwia okółkowa (<i>Salvia verticillata</i>)	34	3
Jasno-fioletowe kwiaty wargowe z prostą trójząbkową wargą górną. W gardzieli wieniec włosków, szyjka słupka wystająca. Kwiaty w pozornych gęstych okółkach. Liście trójkątno-sercowate z 2-ma uszkami u nasady ogonka. Cała roślina uwłosiona. Trwała. Czerwiec — wrzesień. Rodz. Wargowe.		
Ogórecznik lekarski (<i>Borago officinalis</i>)	34	4
Kwiaty gwiazdkowate czysto-niebieskie, przed rozkwitaniem różowawe, długoogonkowe, zwisłe. Pylniki czarne wystają z korony. Łodyga rozgałęziona, prosta, liście eliptyczne, górne podłużnie jajowate. Cała roślina szorstko-uwłosiona. Jednoroczny. Czerwiec — październik. Rodz. Szorstko-listne.		

5) Kwiaty zielone.

	Tab.	Nr.
Szczyr jednoroczny (<i>Mercurialis annua</i>)	39	1
Kwiaty dwupienne (pręcikowe i słupkowe na oddzielnych roślinach). Okrywa kwiatowa mała, 3—4 dzielna. Pręcikowe kwiatki z 8—20 pylnikami, słupkowe z 2 szyjkami. Łodyga 4-kanciasta rozgałęziona. Liście jajowate i jajowato-lancetowate, karbowane i piłkowane, jasno-zielone, ogonkowe. Trujący. Jednoroczny. Lipiec—październik. Rodz. Wilczomleczowate.		
Wilczomlecz drobny (<i>Euphorbia exigua</i>)	39	2
Małe kwiatki żółto-zielone w trójpromiennym kwiatostanie. Torebka gładka, kulista na grzbiecie. Roślina drobna, liście linijne, siedzące. Listki okrywy kwiatowej linijne z sercowatą nasadą. Jednoroczny. Czerwiec — październik. Rodz. Wilczomleczowate.		

	Tab.	Nr.
Bylica pospolita (<i>Artemisia vulgaris</i>)	39	3
Małe żółto-zielone albo czerwonawe, filcowate główki bez promieni, w długich gronowatych wiechach. Łodyga wysoka, rowkowata, górą rozgałęziona, często czerwono-zalutująca. Liście pierzasto-dzielne z wyciętymi wierzchołkami, górą gładkie, pod spodem biało-kutnerowate. Trwała. Sierpień—wrzesień. Rodz. Złożone.		
Wilczomlecz obrotny zw. Kołowrotek (<i>Euphorbia helioscopia</i>)	39	4
Żółto-zielone kwiaty w 5-cio promiennych kwiatostanach, promienie najpierw trój, potem dwudzielne. Torebka gładka wystająca z kwiatu na długiej szypulce. Gruczołki na okrywie kwiatowej żółte. Listki okrywy górnego rozgałęzienia okrągłe. Liście przeciwległe, odwrotnie jajowate, klinowato przy łodydze zwężone, z przodu piłkowane. Jednoroczny. Czerwiec — wrzesień. Rodz. Wilczomleczowate.		
Pokrzywa dwupienna (<i>Urtica dioica</i>)	40	1
Kwiatki małe zielone, dwupienne w wydłużonych, zwieszających się wiechach, dłuższe od ogonka liścia. Łodyga wysoka. Liście podłużnie sercowate, zaostrome, grubo-piłkowane. Cała roślina pokryta parzącymi włoskami. Trwała. Lipiec—sierpień. Rodz. Pokrzywowate.		
Komosa biała cz. Lebioda (<i>Chenopodium album</i>)	40	2
Małe kwiatki zielone 5-płatkowe, po kilka w kulistych kwiatostanach, tworzących wierzchołkowe prawie bezlistne kłosy. Cała roślina pokryta mączystym białym kutnerem. Liście lancetowate, inne trójkątne aż do czworokątnych, bez połysku, nieregularnie ząbkowane, górne całobrzegie. Jednoroczna. Czerwiec — wrzesień. Rodz. Komosowate.		

2) Kwiaty żółte.

IV. Suche grunta, polany górskie, skały, wrzosowiska.

1) Kwiaty białe.

	Tab.	Nr.
Ciemieżyk pospolity (<i>Vincetoxicum officinale</i>)	5	1
Kwiaty żółtawo-białe, 5-dzielne, z 5-listkowym przykoronkiem. Owoc—długi stożkowaty, nasiona z jedwabistym wieńcem włosków. Łodyga prosto-wzniesiona. Liście przeciwległe, sercowato-jajowate, zaostrome. Trwały. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Trojęściowate.		
Rozchodnik biały (<i>Sedum album</i>)	5	2
Kwiaty 5-płatkowe, o płatkach tępo-lancetowatych, trzy razy dłuższe od kielicha. Kwiatostan baldachogrono. Listki małe, walcowate, mięsiste. Trwały. Czerwiec—lipca. Rodz. Gruboszowate.		
Świetlik lekarski (<i>Euphrasia officinalis</i>)	5	3
Ładne kwiaty wargowe, białe albo niebieskawe z ciemniejszymi fioletowymi żyłkami; dolna warga z żółtą plamą. Kwiaty w kątach liści, łodyga niska, liście siedzące jajowate, grubo ząbkowane. Jednoroczny. Półpasożyt żyjący na korzeniach innych roślin. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Trędownikowate.		
Dziwięksił (<i>Carlina acaulis</i>)	5	4
Duże płaskie koszyczki kwiatowe, złożone z licznych żółtawych kwiatków, otoczonych srebrzystymi suchymi łuskami, okrywy rozłożonymi promienisto w dzień, stulającymi się na noc. Łodyga bardzo krótka. Liście głęboko pierzasto-sieczne z końcami kolczastymi. Trwały. Sierpień—wrzesień. Górskie zbocza. Rodz. Złożone.		

	Tab.	Nr.
Rozchodnik ostry (<i>Sedum acre</i>)	15	1
Małe kwiatki błyszcząco żółte o 5 lancetowatych płatkach. Łodyga płózająca z małymi jajowatymi tłustymi listkami, odstającymi od łodygi. Zawiera ostry sok. Trwały. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Gruboszowate.		
Posłonek pospolity cz. Wdówki (<i>Helianthemum vulgare</i>)	15	2
Duże kwiaty o 5-cytrynowo-żółtych płatkach, rozłożonych tacowato, w gronie jednostronnym. Pręciki liczne. Szypułki przed i po kwitnieniu pochylone. Pączek skręcony. Działki kielicha trójnerwowe. Łodyga leżąca albo podnosząca się, zdrzewniała. Liście okrągławe albo lancetowate, na brzegu podwinięte, przeciwległe. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Czyszkowate.		
Czyściec prosty (<i>Stachys recta</i>)	15	3
Żółtawo-białe kwiaty wargowe z dolną wargą czerwono-punktowaną w okółkach 6—10 kwiatowych, tworzących pozorny kłos wierzchołkowy. Łodyga prosto-wzniesiona, kutnerowata tak jak i liście. Liście górne jajowate, dolne lancetowate, zaostrome. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Wargowe.		
Dziewanna czarna (<i>Verbascum nigrum</i>)	15	4
Kwiaty po kilka w wydłużonych gronach, żółte z czerwonymi welnistymi pręcikami. Łodyga góra ostrokanciasta. Dolne liście długoogonkowe, sercowate, górne bardziej podłużne, prawie siedzące. Liście na brzegu karbowane, dołem lekko kutnerowate. Dwuletnia. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Trędownikowate.		
Kocanki żółte cz. Suchołuski (<i>Helichrysum arena-rium</i>)	16	1
Główki kwiatowe małe, złożone z drobnych żółtawych kwiatków, otoczone żółtymi suchymi łuskami, tworzą pozorne grono, kilka łodyg z jednego kłącza, białe, kutnerowate; liście również pokryte białym kutnerem — dolne odwrotnie jajowato-lancetowate, górne linijno-lancetowate. Trwałe. Lipiec—wrzesień. Rodz. Złożone.		

	Tab.	Nr.
Przewiercień sierpowaty (<i>Bupleurum falcatum</i>)	16	2
Małe, żółte kwiatki baldaszkowe w baldachach 4—8 promienistych z 3—4 listkami okrywy i 5-cio listkową okrywką. Liście linijne, trawiaste, na obydwóch końcach śpiczaste, sierpowato odgięte na zewnątrz. Trwały. Lipiec—wrzesień. Rodz. Baldaszkowe.		
Leniec pospolity (<i>Linaria vulgaris</i>).	17	1
Kwiaty jasno-żółte paszczekowate z ostrogą, z pomarańczową zamkniętą gardzielią w wierzchołkowych gronach. Łodyga prosta, gęsto uwłosiona. Liście linijne śpiczaste, szaro-zielone. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Trędownikowate.		
Wrotycz pospolita (<i>Tanacetum vulgare</i>)	17	2
Ciemno-żółte płaskie koszyczki kwiatowe bez kwiatów promienistych w płaskich baldachogronach. Łodyga szorstka, prosto wzniesiona. Liście podwójnie pierzasto-dzielne z głęboko ząbkowanymi wycinkami, silnie pachnące. Trwała. Lipiec—wrzesień. Rodz. Złożone.		
Dziurawiec pospolity (<i>Hypericum perforatum</i>).	17	3
Kwiaty duże złoto-żółte 5-płatkowe z wieloma pręcikami, zroslemi w kilka wiązek. Działki kielicha śpiczasto-lancetowate. Łodyga dwukanciasta. Liście jajowate albo podługne, tępe, przezroczysto-punktowane. Trwały. Czerwiec—lipiec. Rodz. Dziurawcowate.		
Rzepik pospolity (<i>Agrimonia Eupatoria</i>)	17	4
Ciemno-żółte 5-płatkowe kwiatki o okrągławych płatkach, w luźnych długich gronach. Kielich z haczykowatymi kolcami, pozostającymi przy owocu, który ma kształt stożkowaty. Łodyga sztywna, prosto wzniesiona, szorstko uwłosiona. Liście przerywanie pierzasto-dzielne, o listkach lancetowatych, grubo-ząbkowanych, pod spodem uwłosionych. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Różowate.		

3) Kwiaty czerwone.

	Tab.	Nr.
Storzyszek pospolity (<i>Calamintha Clinopodium</i>)	28	1
Jasno-purpurowe kwiaty wargowe z białą gardzielią, w gęstych pozornych okółkach w kątach liści. Działki kielicha szpeciniaste. Liście śpiczasto-jajowate, karbowane. Cała roślina miękko uwłosiona. Trwały. Lipiec—wrzesień. Rodz. Wargowate.		
Wierzbówka górská (<i>Epilobium montanum</i>).	28	2
Kwiatki małe jasno-różowe, 4-płatkowe, rozłożone tacowato o długim zawiązku dolnym, miękko kutnerowatym. Pączki śpiczasto-jajowate. Łodyga obła, z wierzchołkiem pochylonym przed zakwitnięciem, czasem czerwona. Liście lancetowate, krótkoogonkowe, ząbkowane. Trwała. Czerwiec—sierpień. Rodz. Wiesiołkowate.		
Ożanka pospolita (<i>Teucrium Chamaedrys</i>)	28	3
Jasno-purpurowe kwiaty wargowe z małą dwuząbkową górną wargą i dużą 5-łatkową dolną; po 6 w okółkach jednostronnych. Łodyga podnosząca się, u dołu zdrzewniała. Liście jajowate, krótkoogonkowe, karbowane. Trwała. Lipiec—sierpień. Rodz. Wargowate.		
Cieciorka pospolita cz. Ciecioreczka (<i>Coronilla varia</i>).	28	4
Kwiaty motylkowate białe-różowe, żagielek czerwony w długoszypułkowych koronowatych baldachach. Łodyga długa, pokładająca się, naga, pusta wewnątrz. Liście pierzasto-złożone, listki podługnie eliptyczne. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Motylkowate.		
Wrzos pospolity cz. Wrzosik (<i>Calluna vulgaris</i>).	29	1
Kwiatki różowe w jednostronnych gronach; korona dzwonkowata 4-dzielna, kielich koronowaty czerwony, dłuższy od korony. Liście linijne, małe, trójkanciaste, ułożone na łodydze w 4 rzędach dachówkowato; zimotrwały. Trwały, drzewniejący; tworzy wrzosowiska. Sierpień—październik. Rodz. Wrzosowate.		

	Tab.	Nr.
Macierzanka cz. Tymianek pospolity (<i>Thymus Serpyllum</i>)	29	2
Małe kwiatki wargowe w wierzchołkowych luźnych główkach. Liście małe, przeważnie podłużne, linijne albo okrągławe, nagie, skórzaste. Łodyga pokładająca się i cała roślina tworzy darnie. Lecznicza. Trwała. Lipiec — sierpnia. Rodz. Wargowate.		
Goździk kartuzek (<i>Dianthus Carthusianorum</i>)	29	3
Piękne ognisto-czerwone 5-płatkowe kwiaty po 6 w bukietach; działki kielicha brunatne, suche. Liście nagie, obejmujące łodygę pochwiasto. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Goździkowate.		
Wilżyna ciernista cz. Iglica (<i>Ononis spinosa</i>)	29	4
Duże różowe kwiaty motylkowate, o białej łódeczce, pojedynczo lub po dwa w kątach liści. Kielich dzwonkowy, pozostający przy owocu. Liście dolne trójlistkowe, jajowate, ząbkowane, górne pojedyncze. Łodyga rozłożysta, uwłosiona, ciernista. Trwała. Czerwiec — wrzesień. Rodz. Motylkowate.		
Lebiodka pospolita (<i>Origanum vulgare</i>)	30	2
Małe kwiatki wargowe, purpurowe, w kulistych główkach, zebrane w płaskie bukiety. Liście jajowate, śpiczaste, ząbkowane, ogonkowe. Cała roślina uwłosiona, za potarciem pachnąca. Trwała. Lipiec—wrzesień. Rodz. Wargowe.		
Goryczka purpurowa (<i>Gentiana purpurea</i>)	30	4
Duże kwiaty dzwonkowe, brudno-purpurowe, ciemno nakrapiane, żółtawe u dołu; po 3—4 w kątach liści. Łodyga zielono-czerwona. Liście długie, jajowate, śpiczaste, siedzące. Korzeń używany jako zaprawa do wódek, i w lecznictwie. Trwała. Lipiec — sierpnia. Rodz. Goryczkowate.		

4) Kwiaty niebieskie.

	Tab.	Nr.
Drjakiew gołębieniec cz. Gwiazdnik (<i>Scabiosa Columbaria</i>)	37	1
Kwiaty w półkulistych główkach, blado-niebieskie o koronie 5-dzielnej, promieniste kwiaty odstające. Działki kielicha szczeciniaste, brunatne. Łodyga naga. Dolne liście lirowate, górne pierzasto-dzielne z linijnymi wycinkami ząbkowanymi. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Szczeciowate.		

	Tab.	Nr.
Podróznik pospolity cz. Cykorja (<i>Cichorium Intybus</i>)	37	2
Duże koszyczki płaskie niebieskich, języczkowatych kwiatów o brzegu wyzębionym. Łodyga skąpo rozgałęziona. Liście nasadowe zatokowo pierzasto-dzielne. Łodygowe lancetowate, do połowy obejmujące łodygę. Trwały. Lipiec—wrzesień. Rodz. Złożone.		
Żmijowiec pospolity (<i>Echium vulgare</i>)	37	3
Duże kwiaty lejkowato-dzwonkowate, o nierównych 5 łatkach w jednostronnych skrętkach. Pączki różowe. Łodyga tęga, szorstko uwłosiona. Liście podłużnie lancetowate również szorstko uwłosione. Dwuletni. Czerwiec — wrzesień. Rodz. Szorstkolistne.		
Głównienka wielka (<i>Prunella grandiflora</i>)	37	4
Jasne niebiesko-fioletowe kwiaty wargowe ze zgiętą rurką i przelamaną górną wargą, dolna wargą o trzech ząbkach szorstko jajowatych, koleczasto-śpiczastych; kielich dwuwargowy o dolnej wardze trójdzielnej. Liście podłużnie jajowate ogonkowe. Trwała. Czerwiec—sierpień. Rodz. Wargowate.		
Dzwonki niskie (<i>Campanula pusilla</i>)	38	2
Jasno-niebieskie kwiaty, kształtu półkulistego dzwonka, na długich szypułkach po 2—7 w gronach. Wzrost przyziemny, łodygi kwiatonośne wznoszące się prosto. Liście przyziemne długoogonkowe, sercowato-nerkowe, karbowane. Łodygowe liście podłużnie eliptyczne, piłkowane. Trwałe. Lipiec. Rodz. Dzwonkowate.		
Goryczka rzęsowata (<i>Gentiana ciliata</i>)	38	3
Duże kwiaty niebieskie 4-ro dzielne o jajowatych wycinkach na brzegu urzęsionych; kielich rurkowy 4-ro kanciasty, pojedynczo na łodydze. Liście linijno-lancetowate, śpiczaste. Trwała. Sierpień — październik. Rodz. Goryczkowate.		

V. Błota, bagna, torfowiska, przybrzeża, wody.

1) Kwiaty białe.

Strzałka wodna cz. **Uszyca** (*Sagittaria sagittaeifolia*).
Kwiaty białe z 3-płatkami i 3-działkami o licznych czerwono-brunatnych pręcikach, w okółkach na długich szypułach tworzą grono. Liście u nasady łodygi długoogonkowe, strzałkowate. Trwała. Czerwiec—sierpnia. Rodz. **Zabieńcowate**.

Grzybień biały cz. **Lilje wodne** (*Nymphaea alba*).
Kwiaty bardzo duże, pływają po powierzchni wody na długich walcowatych szypułach; płatki korony białe, liczne, jajowate, działki kielicha zewnątrz zielone, wewnątrz białe; pręciki liczne, a niektóre rozszerzone w postaci płatków. Znamię słupka tarczowate 12—20 promienne, podobne do makówki. Liście okrągławe, głęboko sercowato-wcięte całobrzegie, długoogonkowe, pływające po wodzie, oliwkowo-zielone. Trwały. Czerwiec — sierpnia. Rodz. **Grzybieniwate**.

Zabieniec pospolity cz. **Babka wodna** (*Alisma plantago*).
Kwiaty drobne o 3 białych albo różowych płatkach korony i 3 zielonych działkach kielicha, w dużych piramidalnych wiechach z rozgałęzieniami okółkowymi. Liście długoogonkowe, jajowate, łopatkowate lub lancetowate, nasadowe. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. **Zabieńcowate**.

Zabiściek pływający (*Hydrocharis morsus ranae*).
Kwiaty trójkrotne białe z 3 białymi płatkami i 3 zielonymi działkami, pojedynczo na długich szypułkach. Liście nerkowate, długoogonkowe, pływające w różyczkach. Trwały. Maj — sierpnia. Rodz. **Zabiściekowate**.

Tab.	Nr.
6	1
6	2
6	3
6	4

Tawuła cz. **Kropidło** (*Spiraea* (*Filipendula*) *Ulmaria*).
Małe kwiatki białe 5-płatkowe w gęstych wiechach. Łodyga bruzdowana. Liście przerywanie pierzaste, listki jajowate, podwójnie piłkowane, górny 3—5 klapowany. Na ogonku duże przylistki. Trwała. Czerwiec—lipiec. Rodz. **Różowate**.

Dziwięciornik błotny (*Parnassia palustris*).
Duże białe kwiaty 5-płatkowe z przejrzystymi żyłkami. Oprócz 5 pręcików pełnych jest jeszcze 5 pręcików bez pylników rozszczepionych na 7—15 nitek, co nadaje okazałości kwiatom. Kwiaty pojedynczo na długich ogonkach. Liście jajowato-nerkowate całobrzegie, dolne długoogonkowe. Na łodydze kwiatonośnej tylko 1 liść obejmujący ją. Trwały. Lipiec — wrzesień. Rodz. **Skalnicowate**.

Czermień błotny (*Calla palustris*).
Kwiaty malutkie, gęsto naokoło kolby wyrastające i otoczone pochwą wewnątrz białą, zewnątrz zieloną. Jagody czerwone. Liście sercowate spiczaste. Trwały. Czerwiec—lipiec. Rodz. **Obrazkowate**.

Konitrud lekarski (*Gratiola officinalis*).
Kwiaty żółtawe rurkowate 5-dzielne, rozdzielone na 5 kłapek białych, z których 2 górne tworzą górną wargę, a 3 dolne dolną wargę, na długich szypułkach, pojedynczo w kątach liści między dwoma przylistkami. Liście przeciwległe, siedzące, lancetowate, drobno piłkowane. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. **Trędownikowate**.

2) Kwiaty żółte.

Jaskier wielki (*Ranunculus lingua*).
Kwiaty duże aż do 4 cm., złoto-żółte, 5-płatkowe. Owociki z krótkimi, szerokimi dziobkami. Łodyga prosto-wzniesiona, sztywna. Liście lancetowate, długie, zastrzone, słabo ząbkowane, wzniesione do góry. Trwały. Lipiec—sierpnia. Rodz. **Jaskrowate**.

Tab.	Nr.
7	1
7	2
7	3
7	4
18	1

	Tab.	Nr.
Grzybień żółty (<i>Nuphar luteum</i>).	18	3
Duże kwiaty żółte z licznymi płatkami i 5 działkami żółto-zielonymi kielicha. Znamię tarczowate, w środku zagłębione z krótkimi promieniami, nie sięgającymi do brzegu. Liście długoogonkowe pływające, jajowato-sercowate. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Grzybienio wate.		
Tojeść pospolita (<i>Lysimachia vulgaris</i>)	18	2
Kwiaty średniej wielkości w wierzchołkowych wiechach; kielich 5-działkowy, korona 5-dzielna o łatkach śpiczasto-jajowatych. Pręciki zrosnięte do połowy. Liście przeciwległe, albo w okółkach po 3 lub 4. Trwała. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Pierwiosnkowate.		
Jaskier pałacy cz. Płomieńczyk (<i>Ranunculus Flammula</i>)	18	4
Kwiaty drobne 5-listkowe, jasno-żółte; owocki wydęte. Łodyga pokładająca i zakorzeniająca się w węzłach. Dolne liście ogonkowe, eliptyczne, górne prawie linijne. Trwały. Czerwiec—października. Rodz. Jaskrowate.		
Ostrożeń warzywny (<i>Cirsium oleraceum</i>).	16	3
Kwiatki drobne żółtawo-białe w dużych jajowatych główkach, które stoją po kilka w bukietach obok siebie, otoczone dużymi jajowatymi, jasno-żółtawymi kolczastymi przylistkami. Liście nagie, obejmujące łodygę, dolne pierzasto-dzielne, górne zatokowo ząbkowane. Trwały. Lipiec—wrzesień. Rodz. Złożone.		
Tojeść pieniążek (<i>Lysimachia Nummularia</i>)	16	4
Kwiaty duże, płasko-dzwonkowato wgłębione, na długich szypułkach pojedynczo albo po dwa w kątach liści. Łodyga leżąca, zakorzeniająca się w węzłach. Liście przeciwległe, okrągławe, zwykle w dwóch szeregach. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Pierwiosnkowate.		

3) Kwiaty czerwone.

	Tab.	Nr.
Krwawnica pospolita (<i>Lythrum Salicaria</i>)	30	1
Purpurowe kwiaty 5-płatkowe o płatkach wązkich w gęstych okółkach tworzących groniasty kwiatostan. Łodyga prosto wzniesiona, wysoka, mało rozgałęziona. Liście lancetowate, obejmujące u nasady łodygę, przeciwległe. Trwała. Czerwiec — sierpnia. Rodz. Krwawnicowate.		
Trędownik pospolity (<i>Scrophularia nodosa</i>)	30	3
Drobne kwiaty kuliste paszczekowate, górą brązowo-czerwone, dołem oliwkowo-zielone, z małą wargą dolną i wystającą dwułatkową wargą górną, w wierzchołkowych wiechach. Łodyga ostra 4-kanciasta. Liście śpiczasto-jajowate, podwójnie piłkowane. Trwały. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Trędownikowate.		
Rdest łąkowy (<i>Polygonum Bistorta</i>)	31	1
Małe kwiatki różowe skupione w gęsty kłos, wydawnie wystający z trawy na łące. Liście jajowate śpiczaste, na brzegu faliste, dolne długoogonkowe. Łodyga ze skórkowatymi pochwami. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Rdestowate.		
Rdest szczawiolisty (<i>Polygonum lepathifolium</i>) . .	31	2
Czerwone albo białe kwiatki w luźnych, zwieszających się wązkich kłosach rozgałęzionych. Łodyga wysoka, rozgałęziona, z grubymi węzłami. Liście lancetowate dołem i górą zaostrome. Pochwy łodygi cienko urzęsione. Jednoroczny. Lipiec—wrzesień. Rodz. Rdestowate.		
Łączeń baldaszkowy cz. Roświta (<i>Butomus umbellatus</i>)	31	3
Duże 6-cio listkowe (3 płatki i 3 działki), różowe, długoszypułkowe w baldachach wierzchołkowych z 2 listkową brązową okrywą. Liście nasadowe, linijno-trójkanciaste. Trwały. Czerwiec—sierpnia. Rodz. Żabieńcowate.		

Wierzbówka kosmata (*Epilobium hirsutum*). 31 4
Duże kwiaty czerwone 4-płatkowe o brzegu podwinętym. Znamię gwiazdkowate. Łodyga obła, uwłosiona frędzlowato. Liście śpiczasto-lancetowate, ząbkowane, siedzące, obejmujące łodygę, albo trochę opadające po łodydze. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Wiesiołkowate.

4) Kwiaty niebieskie.

Mięta leśna (*Mentha silvestris*) 38 1
Delikatne jasno-niebieskie kwiatki o koronie 4-rodzielnej w okółkach wierzchołkowych, kłosowatych kwiatostanach. Łodyga miękko uwłosiona. Liście krótkoogonkowe, podłużnie jajowate. Aromatycznie pachnące. Trwała. Lipiec—sierpień. Rodz. Wargowate.

Tarczycza osobliwa (*Scutellaria galericulata*) 38 4
Niebiesko-fioletowe kwiaty wargowe jednostronnie na łodydze. Korona łukowato zgięta na zewnątrz. Górna warga trójdzielna z łuskami, tworzy tarczę nad dolną niepodzielną. Liście podłużnie lancetowate z sercowatą nasadą, karbowane i piłkowane. Kielich pozostaje przy owocu wydęty. Trwała. Czerwiec—wrzesień. Rodz. Wargowate.

5) Kwiaty zielone.

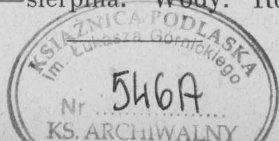
Jeżogłówka gałęzista (*Sparganium ramosum*) 40 3
Małe kwiatki trójlistkowe, rozdzielno-pciowe. Pręcikiowe w główkach po kilka razem, pod nimi słupkowe w kulistych skupieniach; tutaj powstają owocki dziobkowate. Liście trawiaste, trójkanciaste, sztywno wzniesione. Trwała. Czerwiec—lipiec. Rodz. Rogozowate.

Sosnoweczka pospolita cz. **Prząstka wodna** (*Hippuris vulgaris*) 40 4
Kwiatki niepozorne, siedzące w kątach liści, złożone z zawiązką obrzeżonego kielichem z jedną szyjką i 1 pręcikiem. Łodyga prosta rurkowata, pojedyncza. Liście linijne po 3—10 w okółkach. Trwała. Czerwiec—sierpień. Wody. Rodz. Węgloszowate.

SPIS ALFABETYCZNY NAZW ROŚLIN.

I. Nazwy polskie.

Babka wodna 34	Gorycznik lakowaty 19	Łączeń baldaszkowy 37
Barszcz pospolity 13	Goździk kartuzek 32	Macierzanka 32
Benedykt 8	„ okazały 10	Maczek 20
Bieluń dziedzierzawa 17	Groszek bulwiasty 21	Mak polny 20
Blekot 17	„ leśny 10	Marchew dzika 13
Bławatek 25	„ polny 14	Marzylodek 18
Bodziszek leśny 11	Gruszyczka okrągłolistna 6	Mięta leśna 38
„ łąkowy 16	Gryka tatarska 23	„ polna 25
„ pyrenejski 21	Grzybień biały 34	Mięk letni 20
„ śmierdzący 21	„ złoty 36	Miodownik melisowaty 9
Bukwica lekarska 10	Gwiazdnik 32	Miodunka 24
Bylica pospolita 27	Iglica 32	Miotlicha 7
Centurja 9	Janowiec barwierski 7	Mleczaj warzywny 18
Chaber modrak 25	Jarzmianka większa 5	Mydlnik lekarski 21
„ pospolity 15	Jaskier pałacowy 36	Naparstnica purpurowa 10
Ciecioreczka 32	„ wielki 35	Naparstnica żółta 8
Cieciorka pospolita 31	Jastrun 6	Niecierpek pospolity 7
Ciemieżyk pospolity 28	Jeżogłówka gałęzista 39	Nocna świeca 18
Cykorja 33	Kąkol zbożowy 30	Napartnik lekarski 19
Czarcikęs podgryziony 12	Kocanki żółte 29	Ogórecznik lekarski 26
Czartawa pospolita 6	Kołowrotek 27	Ostrożeń lancetowaty 24
Czermień błotny 35	Komosa biała 27	Ostrożeń polny 22
Czyściec błotny 23	Koniczyna złota 14	„ warzywny 36
„ leśny 11	Konitrud lekarski 35	Ostróżki polne 25
„ prosty 29	Koszyczko 26	Ożanka czosnak 7
Drjakiew gołębieniec 32	Kozłek lekarski 5	„ pospolita 31
Dziewanna czarna 29	Kozłarek 14	Pasternak ogrodowy 19
Dziewięciornik błotny 35	Kropido 35	Pięciornik kurze ziele 8
Dziewięciś 28	Krowianka 23	Plomierczyk 36
Dzięcielina 19	Krwawnica pospolita 37	Płoszczyca 9
Dziurawiec piękny 8	Krwawnik pospolity 13	Podkolan dwuliści 5
„ pospolity 32	Krwiściąg lekarski 15	Podróżnik pospolity 33
Dzwonik jednostronny 11	Kuklik pospolity 8	Pokrzywa wilczojagoda 10
„ niskie 33	Kurzyśląd błękitny 25	Pokrzywa dwupienna 27
„ pokrzywoliste 11	„ polny 20	Postonek pospolity 29
„ skupione 16	Lebioda 27	Powój łąkowy 22
Farbownik lekarski 24	Lebiodka pospolita 32	Poziewnik szkarłatny 23
Głównienka wielka 33	Leniec pospolity 30	Proszianowice pospolita 8
Gniewosz 7	Lilja wodna 34	Prząstka wodna 38
Gołek długoostrogowy 14	„ zawojek 9	Przenęt purpurowy 9
Goryczka niemiecka 15	Lucerna sierpowata 19	Przestęp biały 6
„ purpurowa 32	„ siewna 24	Przeźrzelon 15
„ rzęsowata 33	Lulek czarny 18	Przewiercień okrągłoliści 19

Przewiercień sierpowa 30	Storzyszek pospolity 31	Wdówki 29
Przytulja biała 5	Strzałka wodna 34	Werbena zw. Koszyczko 26
„ żółta 14	Stulisz lekarski 20	Wierzbówka górską 31
Psianka czarna 17	Suchotuski 29	„ kosmata 38
„ słodkogorz 24	Szałeń ogrodowy 17	„ wązkolistna 9
Pszeniec łąkowy 22	Szałwia okółkowa 26	Wiesiołek dwuletni 18
„ pospolity 6	Szczawik wyprostowany 19	Wilczomlecch drobny 26
Pszonak 19	Szczyr jednoroczny 26	„ obrotny 27
Ptasie gniazdo 13	Śláz leśny 22	Wilczybój 7
Pycharzec 21	„ okrągolistny 21	Wilżyna ciernista 32
Rdest łąkowy 37	Świerzbica łąkowa 16	Witułka 26
„ ptasi 23	Świetlik lekarski 28	Wrotycz pospolita 30
„ szczawiolistny 37	Świńskie ogony 23	Wróble jęczyczki 33
Rezeda żółta 18	Tarczycza osobliwa 38	Wrzosp. cz. Wrzosiak 31
Rojnik 14	Tawuła 35	Wyka ptasia 24
Rolnica polna 22	Tojad mordownik 12	Zajęcze uszko 19
Roświta 37	„ wilczymord 7	„ maczek 20
Rozchodnik biały 28	Tojeść pieniążek 36	Zaraza wielokształtna 14
„ ostry 29	„ pospolita 36	Zimowit jesienny 15
Rumian 6	Trędownik pospolity 37	Złotogłów 9
Rzepik pospolity 30	Trzebuła leśna 17	Zwierciadełko 25
Sierpnica pospolita 13	Turgenja 22	Żabieniec pospolity 34
Sosnoweczka pospolita 38	Tymianek pospolity 32	Zabiściek pływający 34
Starzec Fuchsa 8	Tysiącznik pospolity 9	Zarnowiec miotłasty 7
„ Jakóbek 18	Uszyca 34	Żmijowiec pospolity 33

II. Nazwy łacińskie.

Achillea millefolium 13	Campanula Trachelium 11	Erysimum cheiranthoides 19
Aconitum Lycoctonum 7	Carlina acaulis 28	Erythraea Centaurium 9
„ Napellus 12	Centaurea Cyanus 25	Euphorbia exigua 26
Adonis aestivalis 20	„ Jacea 15	„ helioscopia 27
Aethusa Cynapium 17	Chenopodium album 27	Euphrasia officinalis 28
Agrimonia Eupatoria 30	Chrysanthemum corymbo- sum 6	Falcaria vulgaris 13
Agrostemma Githago 20	Cichorium Intybus 33	Galeopsis Ladanum 23
Alisma plantago 34	Circaea lutetiana 6	Galium silvaticum 5
Anagallis arvensis 20	Cirsium arvense 22	„ verum 14
„ coerulea 25	„ lanceolatum 24	Genista tinctoria 7
Anchusa officinalis 24	„ oleraceum 36	Gentiana ciliata 33
Artemisia vulgaris 27	Colchicum autumnale 15	„ germanica 15
Astrantia major 5	Convolvulus arvensis 22	„ purpurea 32
Atropa Belladonna 10	Coronilla varia 31	Geranium pratense 16
Betonica officinalis 10	Datura Stramonium 17	„ pyrenaicum 21
Borago officinalis 26	Daucus carota 13	„ Robertianum 21
Bryonia dioica 6	Delphinium consolida 25	„ silvaticum 11
Bupleurum falcatum 30	Dianthus Carthusiano- rum 32	Geum urbanum 8
„ rotundifolium 19	„ superbus 10	Gratiola officinalis 35
Butomus umbellatus 37	Digitalis lutea 8	Gymnadenia conopea 14
Calamintha Clinopodium 31	„ purpurea 10	Helianthemum vulgare 29
Calla palustris 35	Echium vulgare 33	Helichrysum arenarium 29
Calluna vulgaris 31	Epilobium angustifolium 9	Heracleum Sphondyllum 13
Campanula glomerata 16	„ hirsutum 38	Hippuris vulgaris 38
„ pusilla 33	„ montanum 31	Hydrocharis Morsus ra- nae 34
„ rapunculoi- des 11		Hyoscyamus niger 18

Hypericum perforatum 30	Oxalis stricta 19	Sisymbrium officinalis 20
„ pulchrum 8	Papaver Rhoeas 20	Solanum Dulcamara 24
Impatiens Nolitangere 7	Parnassia palustris 35	„ nigrum 17
Knautia pratensis 16	Pastinaca sativa 19	Solidago Virgaurea 8
Lathyrus pratensis 14	Pirola rotundifolia 6	Sonchus oleraceus 18
„ silvester 10	Platanthera bifolia 5	Sparganium ramosum 38
Lathyrus tuberosus 21	Polygonum aviculare 23	Specularia Speculum 25
Lilium Martagon 9	„ Bistorta 37	Spiraea (Filipendula) Ul- maria 35
Linaria vulgaris 30	„ Fagopyrum 23	Stachys palustris 23
Lysimachia Nummularia 36	„ lepathifolium 37	„ recta 29
„ vulgaris 36	Potentilla Tormentilla 8	„ silvatica 11
Lythrum Salicaria 37	Prenanthes purpurea 9	Succisa pratensis 12
Malva rotundifolia 21	Prunella grandiflora 33	Tanacetum vulgare 30
„ silvestris 22	Ranunculus Flammula 36	Teucrium Chamaedrys 19
Medicago falcata 19	„ Lingua 35	„ Scorodonia 7
„ sativa 24	Reseda lutea 18	Thymus Serpyllum 32
Melampyrum arvense 22	Sagittaria sagittaeifolia 34	Torilis Anthriscus 17
„ pratense 6	Salvia verticillata 26	Trifolium aureum 14
Melilotus officinalis 19	Sanguisorba officinalis 15	Turgenia latifolia 22
Melittis Melissophyllum 9	Saponaria officinalis 21	Urtica dioica 27
Mentha arvensis 25	Sarcothamnus scoparius 7	Vaccaria parviflora 23
„ silvestris 38	Scabiosa Columbaria 32	Valeriana officinalis 5
Mercurialis annua 26	Scrophularia nodosa 37	Verbascum nigrum 29
Nuphar luteum 36	Scutellaria galericulata 38	Verbena officinalis 26
Nymphaea alba 34	Sedum acre 29	Vicia Cracca 24
Oenothera biennis 18	Sedum album 28	Vincetoxicum officinale 28
Ononis spinosa 32	Sherardia arvensis 22	
Origanum vulgare 32	Senecio Fuchsii 8	
Orobanche polymorpha 14	„ Jacobaea 18	

Sprostowanie. Na str. 6 zam. Circaea powinno być Circaea.

TREŚĆ.

I. Lasy, zagajniki i zarośla.

1. Kwiaty białe . . . . . Str. 5
2. Kwiaty żółte . . . . . „ 6
3. Kwiaty czerwone. . . . . „ 9
4. Kwiaty niebieskie. . . . . „ 11

II. Łąki, pastwiska, miedze.

1. Kwiaty białe . . . . . Str. 13
2. Kwiaty żółte . . . . . „ 14
3. Kwiaty czerwone. . . . . „ 14
4. Kwiaty niebieskie. . . . . „ 15

III. Pola, ogrody, ugor, rumowiska, przydroża.

1. Kwiaty białe . . . . . Str. 17
2. Kwiaty żółte . . . . . „ 18
3. Kwiaty czerwone. . . . . „ 20
4. Kwiaty niebieskie. . . . . „ 24
5. Kwiaty zielone . . . . . „ 26

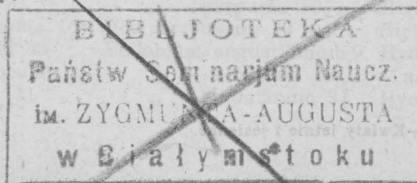
IV. Suche grunty, polany górskie, skały, wrzosowiska.

1. Kwiaty białe . . . . . Str. 28
2. Kwiaty żółte . . . . . „ 29
3. Kwiaty czerwone. . . . . „ 31
4. Kwiaty niebieskie. . . . . „ 32

V. Błota, bagna, torfowiska, przybrzeża, wody.

1. Kwiaty białe. . . . . , ... Str. 34
2. Kwiaty żółte. . . . . „ 35
3. Kwiaty czerwone . . . . . „ 37
4. Kwiaty niebieskie . . . . . „ 38
5. Kwiaty zielone . . . . . „ 38

Skorowidz (Spis nazw roślin) . . . . . Str. 39

87.1

1672^A

